



Groenewold

Adviesbureau voor
Milieu & Natuur

Natuurtoets BP De Driehoek Ermelo



Eekhoorn F. Kortlanglaan juni 2013 (foto AWG)

Opdrachtgever	Gemeente Ermelo Postbus 500 3850 AM Ermelo
Contactpersoon	Klaas Braamskamp k.braamskamp@ermelo.nl

Uitvoering	Groenewold Adviesbureau voor Milieu & Natuur	
	Dossiernummer	2013046
	Versie	Jul.13-v2
	Behandeld door	Lex Groenewold
	Datum	18 juli 2013



Inhoudsopgave:

1	Aanleiding en doel	3
2	Beschrijving situatie:	3
2.1	Omschrijving gebied	3
2.2	Relevante wetgeving	4
2.3	Aanpak Natuurtoets	5
3	Gewenste ontwikkeling	5
3.1	Voorgenomen ingreep	5
3.2	Mogelijke effecten	5
3.3	Bronnenonderzoek	6
3.4	Locatiebezoeken	6
4	Effecten Flora en Fauna	7
4.1	Flora	7
4.2	Amfibieën	7
4.3	Reptielen	7
4.4	Vlinders	7
4.5	Libellen	8
4.6	Zoogdieren	8
4.6.1	Vleermuizen	9
4.7	Vogels	10
5	Natuurbeschermingswet	11
5.1	Natura 2000 gebied Veluwe	11
5.2	Externe werking	12
5.3	Effecten plan op wezenlijke waarden EHS	13
6	Specifieke aandachtspunten per mogelijke ontwikkeling	15
6.1.1	Handhaven en opwaarderen bestaand recreatieterrein	15
6.1.2	Zoekzone waterberging	16
6.1.3	Zoekzone benzinestation en vrachtwagenparkeerplaats	16
6.1.4	Realisatie aantal woningen	17
6.1.5	Uitbreiden of wijzigen bedrijfsactiviteiten	18
7	Ecologische kansen	19
8	Conclusies en aanbevelingen	20
8.1	Algemeen	20
8.2	Flora- en Faunawet	20
8.3	Natuurbeschermingswet en EHS	21
8.4	Voorbehoud en zorgplicht	21
9	Aanbevelingen	23
10	Literatuur	24
	Bijlagen:	24

Bijlagen:

1. Overzicht situatie
2. Waarnemingskaart vleermuizen
3. Foto's plangebied
4. Wettelijk kader

Foto's afkomstig uit het gebied juni 2013, Lex Groenewold

1 Aanleiding en doel

De gemeente Ermelo heeft een algemene herziening in voorbereiding van het bestemmingsplan De Driehoek. Het vigerende bestemmingsplan uit de jaren '70 voldoet niet aan de huidige eisen en moet ook om die reden worden geactualiseerd.

Ten behoeve van het plan is o.a. een natuurtoets nodig. Het betreft het uitvoeren van een natuuronderzoek naar de mogelijke effecten van deze plannen op Natura 2000-gebieden Veluwe en Veluwerandmeren, alsmede een toetsing in het kader van de Flora- en faunawet. Tevens dient een beoordeling uitgevoerd worden van de effecten op de doelen van de EHS.

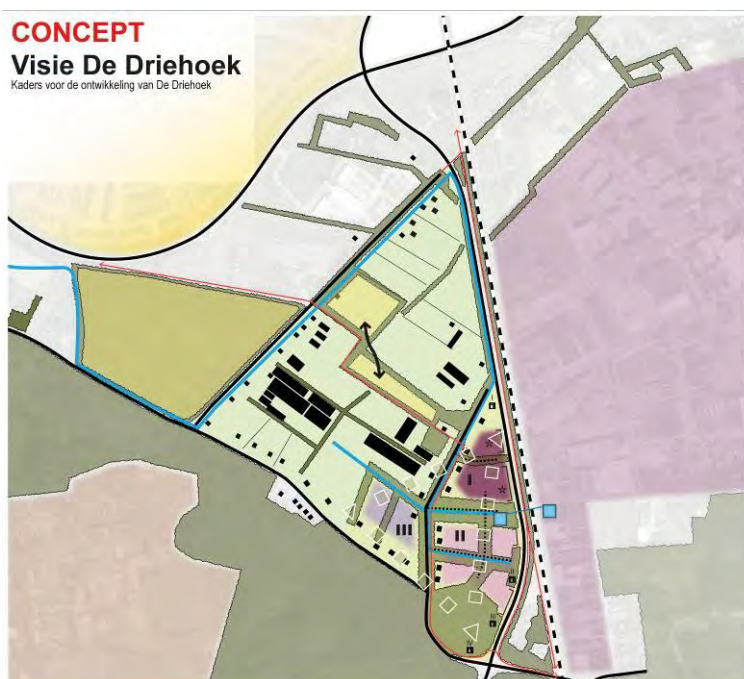
Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur is gevraagd het natuuronderzoek (quick-scan) uit te voeren.

2 Beschrijving situatie:

2.1 Omschrijving gebied

Het gebied is bekend als De Driehoek en is gelegen tussen Kolbaanweg, Julianalaan en Fokko Kortlanglaan. Het gebied ligt ten noordwesten van Ermelo. De gemeentegrens met Harderwijk vormt de begrenzing aan de noordwestzijde. Aan de oostzijde grenst het gebied aan de spoorbaan Zwolle-Amersfoort en bedrijventerrein Veldzicht.

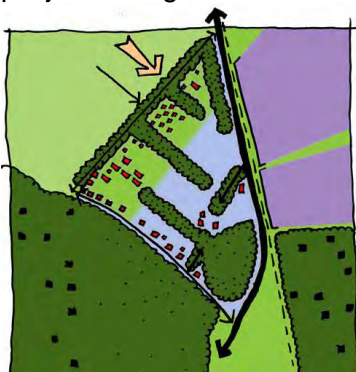
Het gebied was in het verleden overwegend agrarisch met een aantal pluimveehouderijen. Dat is in de huidige situatie in een groot deel van het gebied niet meer zo. Door de vele wijzigingen is een gebied ontstaan met een groot aantal functies vlak bij elkaar (natuur, woningbouw, agrarische functies, bedrijvigheid en recreatie) met mogelijk conflicterende belangen.



Structuurvisie

De gemeente geeft in de structuurvisie Ermelo 2025 aan het gebied te willen revitaliseren tot woon- werkgebied in het groen. Deels belemmeren de huidige functies elkaar nu nog (agrarische/bedrijfsactiviteiten, wonen, recreatie). De gemeente streeft daarom een economisch robuuste invulling na en wil hinderlijke bedrijven verplaatsen. De kansen en contouren voor die robuuste invulling zijn te vinden in de huidige situatie: landschappelijke kwaliteiten, mix aan woon/werk functies en dergelijke, en de ontwikkelingen in de omgeving, met name in de stadsrandzone Groene Zoom. De Driehoek neemt daarbij geografisch gezien een scharnierfunctie in. De gemeente geeft aan dat de provincie ermee akkoord gaat dat de

gemeente een zo minimaal mogelijke 'rode' ontwikkeling in een ruimte groene en landschappelijke setting nastreeft om de upgradering van het gebied te kunnen bekostigen.



Schetsbeeld van een mogelijk groen raamwerk

Het landschappelijke raamwerk kan eruit bestaan dat mede op basis van bestaande structuren, 'groene kamers' worden gecreëerd en daarmee verschillende deelgebieden worden geaccentueerd (landschap, bos). Het raamwerk kan bijvoorbeeld uit traditionele wildwallen bestaan in combinatie met een enkel struinpad (doorverbinding Groene Zoom). In het schetsbeeld is een ordening in een groen raamwerk indicatief aangegeven. Functies die het landschappelijk raamwerk ondersteunen zijn per gebiedsdeel (kamer) te differentiëren, bijvoorbeeld een 'kamer' met veldschuren, een 'boskamer' met woon/werkfuncties etc.

Er loopt een onderzoek naar deze markt: marktvolumes, kansen en risico's. Bijvoorbeeld in de zorg (versterken waar Ermelo al goed in is), woon/werkcombinaties innovatieve dienstverlening, of plaatselijk een landgoedachtige ontwikkeling (kleinschalig verzamelkantoor).

Het gemeentebestuur wil de komende jaren De Driehoek een duidelijke identiteit geven en daarmee een nieuw toekomstperspectief. Daarbij wordt samengewerkt met de grondeigenaren en ondernemers in het gebied. De Structuurvisie geeft aan dat nadere planvorming te verwachten is. De Structuurvisie is niet kaderstellend voor een nieuwe functie of ontwikkeling. Er zal eerst een plan worden gemaakt. Dat plan moet voldoen aan diverse beleidskaders, onder meer de natuurregelgeving. Zodra de plannen duidelijk en haalbaar zijn, zal er een aangepast bestemmingsplan komen dat de nodige flexibiliteit heeft om toekomstige wensen op te vangen.

Natura2000

Het plangebied ligt op ca. 1.875 en 840 meter van Natura2000 gebieden Veluwerandmeren resp. Veluwe, tevens behorende tot de Ecologische Hoofdstructuur.

2.2 Relevante wetgeving

In verband met de Flora- en Faunawet en de geldende regelgeving in het kader van de Natuurbeschermingswet en de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is het noodzakelijk om vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen en andere activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de gedoogsituatie en vindt toetsing plaats.



2.3 Aanpak Natuurtoets

Voorliggende quick-scan is gebaseerd op een aantal locatiebezoeken, beschikbare gebiedskennis, verspreidingsgegevens en bekende ecologische principes. Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in de onderzoekslocatie, wordt normaal gesproken tweetal sporen gevolgd:

1. Ten eerste wordt nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (Flora- en Faunawet); Bevoegd gezag Ministerie van LNV.
2. Ten tweede wordt in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (Natuurbeschermingswet en EHS). Bevoegd gezag Provincie Gelderland.

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de te verwachten effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten. Ook wordt eventueel vermeld welke mitigerende (verzachtende of inpassings-) en compenserende maatregelen nodig zijn om aan de zorgplicht te voldoen.

3 Gewenste ontwikkeling

3.1 Voorgenomen ingreep

De gemeente wil dat het bestemmingsplan voor de komende 10 jaar ruimte biedt voor ontwikkeling. De zoekgebieden voor mogelijke ontwikkelingen zijn weergegeven op de initiatievenkaart. Er zijn zoekgebieden voor waterberging en een tankstation. Voor dit laatste is recent al een natuurtoets uitgevoerd (Groenewold 2011, 2012).

Het plan kan worden omschreven als ingreep in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting. De ingreep wordt niet op voorhand uitgevoerd volgens een door de minister goedgekeurde gedragscode. Voor het uitvoeren van de ingreep geldt een vrijstelling van soorten uit Tabel 1 Flora- en Faunawet. Een samenvatting van de natuurwetgeving is weergegeven in Bijlage 3.

3.2 Mogelijke effecten

De effecten op beschermde soorten en habitats zijn beoordeeld op basis van de voorgenomen ingreep. Uitgangspunten hiervoor zijn:

- a) Handhaven en opwaarderen bestaande recreatieterrein
- b) Zoekzone waterberging
- c) Zoekzone benzinetankstation en vrachtwagenparkeerplaats
- d) Realisatie aantal woningen
- e) Uitbreiden of wijzigen bedrijfsactiviteiten en andere bekende initiatieven



3.3 Bronnenonderzoek

Het plangebied ligt in kilometerhokken x:169/y:480, x:170/y:480, x:169/y:481 en x:170/y:481. Een eerste indruk van mogelijk aanwezige beschermde soorten geeft het Natuurloket (www.natuurloket.nl). De gemeente Ermelo heeft een abonnement op de Nationale Databank Flora- en Fauna, waarvan een uitdraai is verkregen. De lijst omvat een aantal algemene en een aantal beschermde soorten. Algemeen voorkomende vogelsoorten zijn bijv. Boerenzwaluw, Boomklever, Buizerd, Ekster, Gaai, Gierzwaluw, Heggenmus, Grote bonte specht, Groene specht, Houtduif, Huismus, Kauw, Koolmees, Merel, Pimpelmees, Putter, Roodborst, Spreeuw, Steenuil, Tjiftjaf, Turkse tortel, Vink, Winterkoning, Zanglijster, Zwarte kraai en Zwartkop. De meeste waarnemingen zijn al enige jaren oud. Verder zijn er enkele vermeldingen van Gewone en Ruige dwergvleermuis.

Om een zo goed mogelijk beeld te krijgen van in de regio voorkomende beschermde soorten is gebruik gemaakt van openbaar toegankelijke en betrouwbare bronnen, waaronder verspreidingsatlassen, recente artikelen en internetsites (zie literatuurlijst).

3.4 Locatiebezoeken

Tijdens een aantal locatiebezoeken in mei en juni 2013 is het gebied en de directe omgeving opgenomen. Een quick-scan kan overigens slechts uitsluitel geven over de aanwezigheid van soorten op dat moment. Een veldinventarisatie omvat verscheidene opnamerondes die seizoensgebonden zijn en volgens standaardmethoden worden uitgevoerd. Daarom is een inschatting gemaakt van de geschiktheid van het terrein en de omgeving voor mogelijk hier voorkomende soorten.

De resultaten zijn weergegeven in de hoofdstukken per soortgroep.

4 Effecten Flora en Fauna

4.1 Flora

Tijdens de veldbezoeken in mei en juni 2013 zijn planten aangetroffen zoals Bereklaauw, Speerdistel, Ridderzuring, Smalle en Brede weegbree, Braam, Grote brandnetel, Klein springzaad, Rankende helmbloem, Vingerhoedskruid, Fluitekruid, Dagkoekoeksbloem, Brem en in de bermen en langs de randen van sommige recreatieterreinen wat verwilderde cultuurplanten en brandnetels.

Het bosstukken bestaan uit Grove den, Zomereik en Beuk met een variabele ondergroei van Lijsterbes, Hulst en Vlier. Langs de F. Kortlanglaan staan veel Paardenkastanje..

Er zijn geen beschermde en bedreigde soorten aangetroffen en op basis van de terreinkenmerken ook niet in de onderzoekslocatie te verwachten.



Bereklaauw

Bij ruimtelijke ingrepen geldt automatisch een vrijstelling van verbodsartikel 8 van de Flora- en faunawet voor laag beschermde soorten. Het aanvragen van een ontheffing annex art. 75 is voor flora niet nodig.

4.2 Amfibieën

Tijdens het veldbezoek zijn geen amfibieën aangetroffen. M.u.v. enige tuinvijvers en de afwezigheid van geschikt voortplantingswater in de directe omgeving zijn deze soorten ook niet te verwachten. De voorgenomen ingreep zal hierop geen effect hebben, noch op aantasting van het leefgebied. De aanleg van een waterberging geeft daarentegen wel kansen voor amfibieën. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor amfibieën derhalve niet te worden aangevraagd.

4.3 Reptielen

Tijdens het veldbezoek zijn geen reptielen aangetroffen. Gezien de afwezigheid van geschikt biotoop zijn deze soorten ook niet in het plangebied te verwachten, m.u.v. mogelijk de Hazelworm in de randen grenzend aan bos. De voorgenomen ingreep zal geen effect hebben op deze soorten, noch op aantasting van het leefgebied. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor reptielen derhalve niet te worden aangevraagd.

4.4 Vlinders

Tijdens de veldbezoeken zijn o.a. het Groot dikkopje, Kleine vos en Distelvlinder aangetroffen. Het biotoop geeft verder geen aanleiding te veronderstellen dat beschermde soorten in het plangebied zullen voorkomen. Daarbij zal de ingreep niet leiden tot wezenlijke wijzigingen van het gebied m.b.t. voorkomende vlindersoorten. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor vlinders derhalve niet te worden aangevraagd.



Kleine vos

4.5 Libellen

Gezien het ontbreken van oppervlaktewater in of in de nabije omgeving van het plangebied zijn geen beschermde soorten libellen te verwachten. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en Faunawet hoeft voor libellen derhalve niet te worden aangevraagd.

4.6 Zoogdieren

Uit de gegevens van het natuurloket en de NDFP blijken m.u.v. vleermuizen geen gevalideerde waarnemingen van zoogdieren aanwezig. Uit diverse studies in de omgeving van het plangebied is bekend dat de Das er voorkomt (ca. 1km ten westen en ca. 600m ten zuiden). In of in de directe omgeving van het plangebied zijn geen aanwijzingen aangetroffen waaruit de aanwezigheid van Das blijkt. Daarnaast vormt het plangebied gezien de huidige menselijke verstoring en de ligging tussen gemeentelijke wegen en recreatieterreinen een matig geschikt onderdeel van leefgebied van de Das. Er zijn geen recente waarnemingen van dassen in dit gebied bekend. Aan de zuidzijde van het plangebied (deel langs de Kolbaanweg) zijn rasters aanwezig en tunnels. Deze voorzieningen zijn speciaal voor de Das getroffen en dienen dan ook in stand te blijven.

Er zijn waarnemingen bekend van Boommarters in de wijdere omgeving. Recente waarnemingen zijn niet bekend vanuit het plangebied zelf. Het is mogelijk en waarschijnlijk dat Dassen en Boommarters het gebied doorkruisen. Voor de Boommarter (Tabel 3) wordt geen effect verwacht. Het betreft een mobiele soort welke holtes gebruikt in grotere oude bomen. Geschikte bomen zijn waarschijnlijk wel aanwezig in het plangebied, maar in de ontwikkelzones niet aangetroffen. In de berm en in het bosgebied zijn enkele muizenholletjes gevonden, van waarschijnlijk de Veldmuis. Hierop zijn geen negatieve effecten te verwachten.

Andere mogelijk in het gebied voorkomende zoogdieren zijn Vos, Konijn, Ree en Egel.

Tijdens de bezoeken is de Eekhoorn aangetroffen (Tabel 2). Het is waarschijnlijk dat de soort voorkomt in grote delen van het plangebied. De F. Kortlanglaan heeft veel kastanjabomen en daarmee voedsel voor de Eekhoorn. Het zal verder gaan om exemplaren afkomstig uit de meer bosachtige gebieden grenzend aan het plangebied (Julianalaan en F. Kortlanglaan). Bewoonde nesten van eekhoorns zijn beschermd. Eekhoorns zijn mobiel. De voorgenomen herinrichting van het plangebied tast het leefgebied niet of nauwelijks aan. Ook blijft er voldoende (en geschikt) leefgebied voor de Eekhoorn over. Effect op de populatie is dus niet te verwachten.



Eekhoorn

Om verstoring in kwetsbare perioden te voorkomen, dient er wel rekening te worden gehouden met enige mitigerende (verzachtende) maatregelen. Bij het eventueel verwijderen van de grotere bomen dient zorgvuldig te worden bekeken of beschermde soorten nesten hebben (bijv. eekhoorn) of holtes bezetten (eekhoorn, steenuil). Als deze soorten worden aangetroffen mogen de bomen en de bomen in de directe omgeving niet worden gekapt. Er dient dan eerst nader onderzoek plaats te vinden naar mogelijkheden voor mitigatie en/of compensatie. Na uitvoering van die maatregelen en eventueel een ontheffing FF-wet kan verdere uitvoering plaatsvinden.



Bij de planrealisatie zullen exemplaren en verblijfplaatsen van enkele algemene en laag beschermde kleine zoogdieren verloren kunnen gaan. Zo zijn sporen aangetroffen van de Mol en enkele holletjes van de Veldmuis. Het aanvragen van een ontheffing is voor deze soorten hier echter niet aan de orde, omdat automatisch vrijstelling van de verbodsartikelen 9 en 11 uit de Flora- en Faunawet geldt.

Gezien de ligging en het huidige gebruik van het gebied en zorgvuldige aandacht bij de ontwikkelingen (zie advies) wordt een ontheffing voor soorten als Eekhoorn, Boommarter en Das niet nodig geacht.

4.6.1 Vleermuizen

Uit een inventarisatie in 2005 (Mertens, 2005 en Zoon, 2006) blijkt het plangebied te worden gebruikt door Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger om te foerageren.

De Laatvlieger en de Gewone dwergvleermuis zijn bij diverse terreinbezoeken in mei en juni 2013 gevonden in het plangebied. Dit zowel met zichtwaarnemingen als met de batdetector (Petterson D 240x). De Gewone dwergvleermuis bij elk bezoek, jagend en langsvliegend, met name langs de wegen en de bospaden door het hele gebied. De Laatvlieger langs de F. Kortlanglaan en boven weilanden. Op de kaart in Bijlage 2 zijn de waarnemingen weergegeven.

Gewone dwergvleermuizen willen nog wel eens verhuizen van verblijfplaats. Het verdient daarom aanbeveling bij eventuele sloop van gebouwen (of de kap van grotere bomen) wel rekening te houden met mogelijke aanwezigheid van vleermuizen. De paartijd en overwinteringsperiode van de Gewone dwergvleermuis lopen globaal van 15 augustus tot en met september respectievelijk 15 oktober tot en met maart, afhankelijk van de temperatuur en weer. Voor dwergvleermuizen is de beste tijd voor de sloop dan direct ná de overwinteringsperiode (half maart tot en met april) of net vóór de overwinteringsperiode (september- half november). In combinatie met het broedseizoen is dan de periode vóór de overwintering het meest geschikt. Voor tot de feitelijke sloop of kap over te gaan dient buiten de periode september-half november een inspectie plaats te vinden op aanwezigheid van soorten. Als vleermuizen worden aangetroffen dient eerst uit nader onderzoek te blijken welke mitigerende en/of compenserende maatregelen nodig zijn om negatieve gevolgen te voorkomen. Deze maatregelen moeten eerst zijn uitgevoerd voordat sloop of kap kan plaatsvinden. Uitstellen tot een gunstig moment kan een maatregel zijn.

Er vindt geen aantasting plaats van (potentieel) onmisbare vliegroutes en foerageergebied. Er is als gevolg van de beoogde ingrepen vooralsnog geen schade te verwachten op vleermuizen. Een ontheffing annex artikel 75 van de Flora- en faunawet hoeft voor zoogdieren derhalve niet te worden aangevraagd.

4.7 Vogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van waarnemingen tijdens het veldbezoek, de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en ervaring is een uitspraak gedaan over de mogelijke soortensamenstelling.

Tijdens de bezoeken zijn de volgende vogels in het gebied gehoord en/of gezien: Boomkuiper, Grote bonte specht, Vink, Zwarte roodstaart, Gierzwaluw, Ekster, Huismus, Koolmees, Tjiftjaf, Zwarte kraai, Kauw, Boerenzwaluw, Braamsluiper, Gaai, Ekster, Witte kwikstaart, Pimpelmees, Roodborst, Merel, Spreeuw, Zanglijster, Winterkoning en Zwartkop. Er is specifiek gezocht naar het voorkomen van de Steenuil, op basis van een waarneming van derden. In de steenuilenkast langs de Oude Nijkerkerweg bleken in 2013 spreeuwen te broeden. Tijdens de bezoeken is geen Steenuil in het plangebied aangetroffen. Vanuit de nabije omgeving aan de oostzijde van het spoor is bekend dat de Steenuil daar al jaren als broedvogel aanwezig is (Groenewold, 2011). Daarbij is geconstateerd dat ook gefoerageerd werd ten westen van het spoor. Het is daarmee waarschijnlijk dat een deel van het plangebied tot het leefgebied van deze soort behoort.



Steenuilenkast

Aan de hand van de terreinkenmerken is vastgesteld dat het plangebied waarde heeft als broedgebied voor een breed scala aan vogelsoorten.

In het algemeen kan worden gesteld dat ingrepen in het plangebied tijdens het broedseizoen (15 maart – 15 juli) sterke negatieve effecten hebben op de meeste vogelsoorten door vernietiging van broedplaatsen en verstoring van de reproductie. Wettelijk gezien is dat verboden (art. 11 FF). Er wordt geen ontheffing verleend voor het verstoren van (broed)vogels.

Indien voor of na het broedseizoen bomen, struweel en vegetatie worden verwijderd, blijven effecten tijdens het broedseizoen naar verwachting beperkt. In de directe omgeving zijn er overigens voldoende alternatieven voor zowel nestelen als om voedsel te zoeken.

Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering in elk geval op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels. Is dat niet mogelijk dan dient aantoonbaar te zijn onderzocht (deskundige) dat er geen verstoring van broedvogels heeft plaatsgevonden.

Eventuele nestlocaties binnen en buiten de onderzoekslocatie mogen niet worden verstoord. In de onderzoekslocatie zijn geschikte nestbomen aanwezig voor de Grote bonte specht. Rond de bebouwing zijn de Huismus en de Boerenzwaluw aangetroffen. Bij eventuele sloop van gebouwen dient bij verwijdering van nestlocaties tijdig te worden gezorgd voor vervangende nestmogelijkheden, onder begeleiding van een ter zake deskundige. Ook als in bomen of schuren horsten of verblijfplaatsen van roofvogels (bijv. Buizerd of Steenuil) worden aangetroffen is nader onderzoek noodzakelijk.

5 Natuurbeschermingswet

Dit hoofdstuk beschrijft in algemene zin de te verwachten effecten van realisatie van het bestemmingsplan op beschermde gebieden. Hoofdstuk 6 gaat meer specifiek in op de ontwikkelruimte binnen het bestemmingsplan.

5.1 Natura 2000 gebied Veluwe

Natura 2000 is het grootste initiatief op het gebied van natuurbescherming in Europa. Het is een samenhangend, Europees netwerk van beschermde natuurgebieden. Het netwerk wordt gerealiseerd door bijdragen van alle lidstaten van de Europese Unie. Behoud en herstel van de biodiversiteit in de Europese Unie is het doel.

De Natura 2000-gebieden worden aangewezen op basis van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn. De totale oppervlakte van Nederlandse natuurgebieden, dat valt onder Natura 2000 is op het land circa 330.000 hectare (o.a. de Veluwe) en op het water circa 770.000 hectare. (o.a. Waddenzee, IJsselmeer en Delta).

Voor ontwikkelingen in deze gebieden geldt het 'Nee, tenzij' principe. Bestemmingsplannen worden getoetst aan het provinciale beleid en op significante effecten.

De figuur hieronder (Synbios, juni 2013) geeft de ligging van het plangebied ten opzichte van het Natura 2000 gebied Veluwe en Veluwerandmeren (tevens Habitat- en Vogelrichtlijngebied en behorende tot de Ecologische hoofdstructuur). Te zien is dat de Veluwerandmeren vrijwel geheel worden afgeschermd door de wijk Drielanden en de Veluwe door bedrijventerrein Veldzicht. De kortste afstand van het plangebied tot Natura2000 gebied Veluwe bedraagt ca. 840m, tot Veluwerandmeren is dat ca. 1.875m.



Ligging plangebied t.o.v. Natura2000 gebied Veluwe en Veluwerandmeren (lichtgroen)

Diverse habitats en soorten van de Veluwe zijn beschermd, zoals enkele bos- en heidetypen. Specifieke bescherming is er voor o.a. het Vliegend hert, Gevlekte witsnuitlibel en Kamsalamander. Relevante vogelsoorten zijn o.a. Wespandief, Zwarte specht, Boomleeuwerik, Nachtzwaluw en IJsvogel (zie verder Bijlage 6).

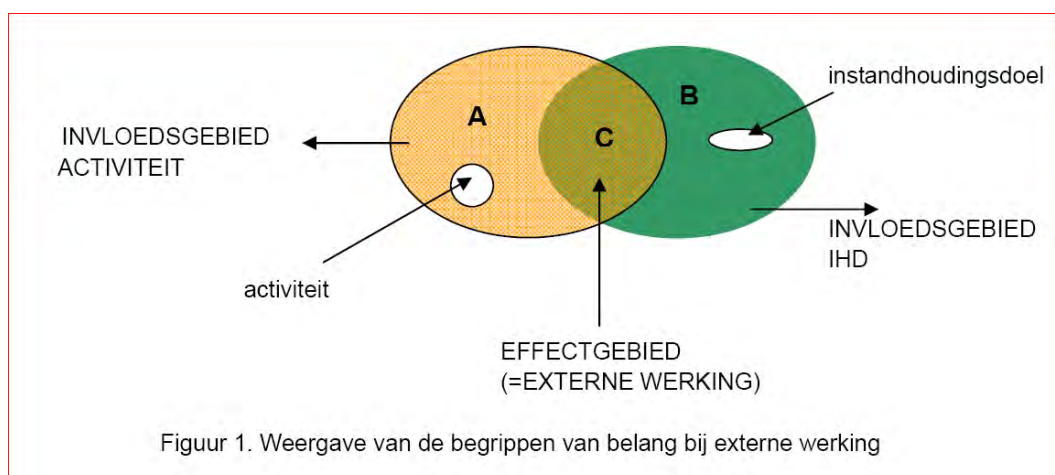
Voor het Veluwerandmeer zijn kranswierwateren en meren met Krabbescheer beschermde habitats en soorten als Meervleermuis, Kleine modderkruiper, Roerdomp en Grote karekiet.

Geen van deze relevante habitats en soorten zijn in het plangebied aangetroffen of te verwachten. Gezien de biotoopeisen van de relevante soorten in relatie tot het plangebied en de huidige terreingesteldheid zijn hier ook geen voortplantings-, foerageer-, overwintering- of (vaste) rustplaatsen te verwachten. De beoogde ingrepen hebben daarmee geen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de aangewezen habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten. Realisatie brengt de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe en de Veluwerandmeren niet in gevaar.

5.2 Externe werking

Niet alleen activiteiten in een Natura 2000-gebied hebben invloed op de staat van instandhouding van het gebied. Ook activiteiten buiten het gebied kunnen de waarden in een gebied beïnvloeden. Dit wordt 'externe werking' genoemd. Er bestaat geen ruimtelijke grens voor externe werking: bepalend zijn de effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de soorten en habitattypen in het Natura 2000-gebied, ongeacht de afstand tot het beschermde gebied. Deze 'onbegrensbaarheid' biedt veel ruimte tot interpretaties.

Externe werking treedt op wanneer er, ongeacht de locatie, een effectgebied ontstaat als gevolg van het optreden van ruimtelijke overlap tussen een invloedsgebied van een instandhoudingsdoelstelling (IHD) en een invloedsgebied van een activiteit die plaatsvindt buiten een Natura 2000-gebied en waarvoor de IHD gevoelig is (Notitie Externe werking, Steunpunt Natura2000, mei 2010).





De indicatoren voor verstoring en verslechtering noemt de Leidraad van de Europese Commissie (2000):

- Verslechtering van de kwaliteit van een habitat treedt op wanneer in een bepaald gebied de door dit habitat ingenomen oppervlakte afneemt of wanneer het met de specifieke structuur en functies die voor de instandhouding van het habitat op langere termijn noodzakelijk zijn, dan wel met de staat van instandhouding van de met dit habitat geassocieerde typische soorten, in dalende lijn gaat in vergelijking met de begintoestand.
- Verstoring van een soort in een gebied treedt op wanneer uit populatiedynamische gegevens betreffende de soort in dat gebied blijkt dat de soort het gevaar loopt, in vergelijking met de begintoestand, niet langer een levensvatbare component van het natuurlijke habitat te zullen blijven.

De realisatie van de meeste initiatieven in het plan heeft geen van de genoemde effecten tot gevolg, waarmee externe werking zeer onwaarschijnlijk is. Alleen voor de agrarische bedrijven zal bij uitbreiding een aanvullende berekening nodig zijn om te bepalen of de stikstofdepositie groter is dan 0.5% van de kritische depositiewaarde. Als dat het geval is zijn waarschijnlijk maatregelen nodig om de stikstofemissie te beperken.

5.3 Effecten plan op wezenlijke waarden EHS

Naast toetsing op Natura2000 gebied vindt separaat een toetsing plaats op de Ecologische hoofdstructuur. In deze situatie vallen Natura2000 gebied en EHS samen. Voor de EHS zijn door de provincie een aantal criteria opgesteld waaraan wordt getoetst of een plan invloed heeft op de wezenlijke waarden en kenmerken van de EHS. Deze criteria worden hieronder besproken.

Criterium 1: Grootschalig en samenhangend bos

Dit is in het plangebied niet aan de orde.

Criterium 2: Uitwisselingsmogelijkheden

Gezien de ligging t.o.v. de EHS ligt dit aspect niet direct in de rede. Toch kan invulling van het plan de doelen van de EHS ondersteunen. Zo ligt het in de bedoeling de F. Kortlanglaan als groene verbinding te behouden en/of te versterken en aan te sluiten op de Groene Zoom. Ook de bosrand met de Julianalaan geeft een verbindingzone met het gebied van Veldwijk. Beide lijnstructuren zijn gunstig als route voor vleermuizen. Vanuit de ecologie verdient het aanbeveling te bevorderen dat realisatie van deze zones ook daadwerkelijk plaats vindt.

Criterium 3: Verbindingszones en poorten

Dit betreft het verbinden van grotere gebieden met elkaar en is hier niet van toepassing.

Criterium 4: De landschappelijke, hydrologische en ecologische samenhang binnen het stroomgebied van de Hierdense beek

Niet van toepassing.

Criterium 5: De verwevenheid en het samengaan van cultuurhistorie en natuur in onder andere landgoederen, sprengen, oude landbouwenclaves, grafheuvels en hakhoutbossen.

Genoemde elementen zijn niet aanwezig, dus dit criterium is niet van toepassing



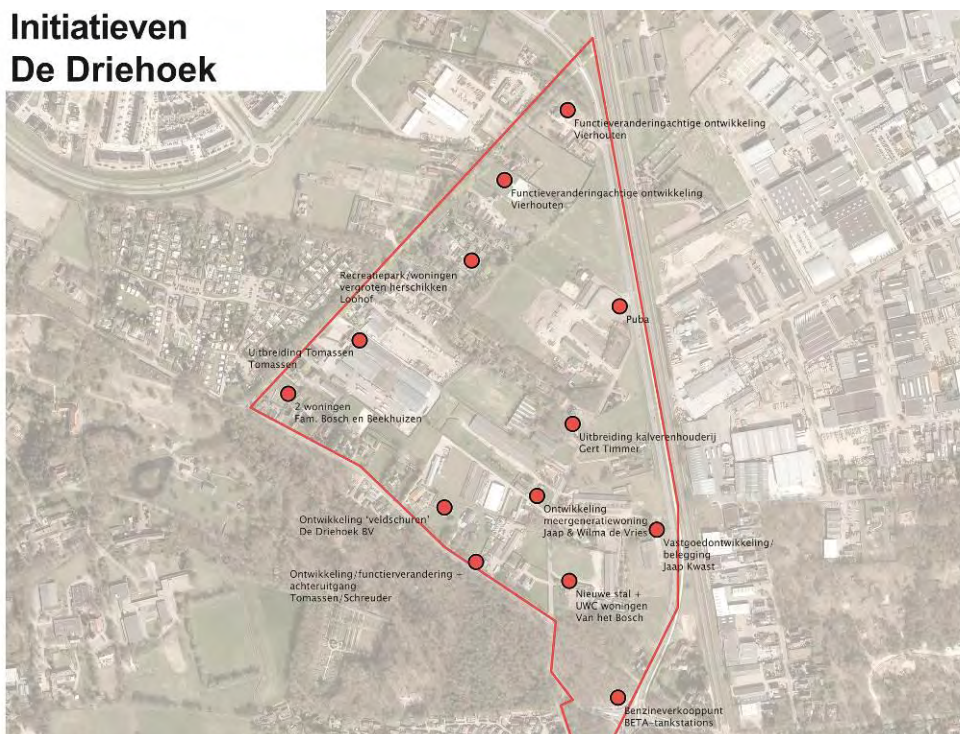
Criterium 6: De beken, sprengen en beekdalen op de flanken van de Veluwe met hun hydrologische en landschappelijke samenhang met hun omgeving

Genoemde elementen zijn niet aanwezig, dus dit criterium is niet van toepassing

Door het realiseren van de meeste gewenste ontwikkelingen in het vast te stellen BP worden geen van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS negatief beïnvloed. Het creëren van doorlopende groene verbindingzones is wel gunstig voor diverse soortgroepen (bijv. vlermuizen), zeker als aansluiting is te vinden bij andere verbindingzones, zoals de Groene Zoom.

6 Specifieke aandachtspunten per mogelijke ontwikkeling

In dit hoofdstuk zijn effecten aandachtspunten genoemd per mogelijke ontwikkeling zoals vermeld op de initiatievenkaart.



6.1.1 Handhaven en opwaarderen bestaand recreatieterrein

Huidige natuurwaarde	Redelijk – goed broedgebied voor veel soorten
Potentiële natuurwaarde	Redelijk Recreatieterrein met veel groen – gebruik noot- en besdragende soorten – goed gebied voor veel vogelsoorten. Voorzieningen vleermuizen.
Aandachtspunten	Huismus Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

Betreft de mogelijkheid tot aanpassen, vergroten en herschikken van de recreatiewoningen met (deels) permanente bewoning aan de F. Kortlanglaan 132. Aandachtspunten komen voort uit de Flora- en Faunawet en betreft bescherming van broedvogels en vleermuizen. De Huismus is aanwezig en er zijn diverse foeragerende Dwergvleermuizen aangetroffen. Bij de sloop van recreatiewoningen mogen nesten niet worden verstoord en dient vooraf vervangende nestgelegenheid te worden aangeboden als nesten van de huismus in een sloopwoning aanwezig zijn. Ook dient voor de eventuele sloop van gebouwen te zijn aangetoond dat er geen verblijfplaatsen van vleermuizen in het gebouw aanwezig zijn. De kap van grotere bomen kan alleen plaatsvinden als uit onderzoek blijkt dat er geen nesten of bezette holtes aanwezig zijn.



Nest Boomhommel.

6.1.2 Zoekzone waterberging

Huidige natuurwaarde	Matig – betreft bemest grasland – mogelijk onderdeel foerageergebied Steenuil
Potentiële natuurwaarde	Matig – Redelijk: waterberging kan mits goed ingepast een positieve invloed hebben op de soortensamenstelling.
Aandachtspunten	Mogelijk foerageergebied Steenuil Foerageergebied Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

Voor het creëren van een waterberging is een aantal zoekgebieden op de kaart aangegeven. Gezien de afwezigheid van open water in het plangebied betekent vernatting per definitie dat er andere soorten in het gebied zullen verschijnen. In zoekzone I betreft het een nu vrij droog gebied met bosopslag. De strook maakt onderdeel uit van de verbindingzone van de Julianalaan naar Veldwijk. De realisatie van tijdelijk of permanent open water zal een effect hebben op de aanwezige soortensamenstelling van flora en fauna. Dit effect zal minder groot zijn in de zoekzone II, waar in de huidige situatie sprake is van weiland. Hier kan (tijdelijk of permanent) open water met een inpassing van struiken en randen aantrekkelijk worden gemaakt voor een aantal soortgroepen, zoals libellen, amfibieën, vogels en foeragerende vleermuizen. Dit zonder dat het ten koste gaat van de aanwezige flora- en fauna. Mogelijk kan ook de uit de omgeving bekende Steenuil hiervan profiteren.



6.1.3 Zoekzone benzinestation en vrachtwagenparkeerplaats

Huidige natuurwaarde - hoek J.laan-Kolb.weg - Julianalaan 84 - Ten noorden JI.84 - Oksel ONw-Kolbw	Redelijk: goed broedgebied vogels en jachtgebied vleermuizen, Grote bonte specht (gehoord + broedholtes) Matig-Redelijk: goed broedgebied vogels en jachtgebied vleermuizen. Mogelijk verblijfplaatsen vleermuis Matig: bemest grasland Matig: bemest grasland
Potentiële natuurwaarde - hoek J.laan-Kolb.weg - Julianalaan 84 - Ten noorden JI.84 - Oksel ONw-Kolbw	Redelijk: goed broedgebied vogels en jachtgebied vleermuizen Matig-Redelijk: goed broedgebied vogels en jachtgebied vleermuizen. Mogelijk verblijfplaatsen vleermuis Matig-Redelijk: bemest grasland → waterberging Matig-Redelijk: bemest grasland → waterberging
Aandachtspunten	Huismus Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger Grote bonte specht Aanwezige boomholtes

Er is recentelijk een onderzoek uitgevoerd naar de effecten op flora en fauna van aanleg van een fietspad (Groenewold, mei 2011) en een tankstation (Groenewold, juli 2012) op de hoek van de Julianalaan en de Kolbaanweg. In het voorliggende plan zijn hiervoor echter vier locaties in beeld. Locatie IV is onderzocht. Locatie II en III liggen langs de Kolbaanweg resp. ten noorden van en op de plaats van de woning Julianalaan 84. Locatie I ligt in de oksel van de Oude Nijkerkerweg en de Kolbaanweg. Aandachtspunten komen voort uit de Flora- en Faunawet en betreft bescherming van broedvogels, vleermuizen en verbindingzones.

Voor locatie IV is het noodzakelijk een stuk bosgebied te kappen en er zijn mitigerende maatregelen nodig t.b.v. vleermuizen. Locatie III betekent de sloop van een woning. Locatie II en I liggen op braakliggend gebied (grasland). Locatie I is mogelijk onderdeel van het jachtgebied van de Steenuil. De andere locaties zijn onderdeel van het jachtgebied van de Gewone dwergvleermuis en de Laatvlieger. Op basis van de aanwezige en potentiële natuurwaarden is er een afnemende voorkeur voor resp. locatie I, II, III en IV.



Hoek Julianalaan-Kolbaanweg

Julianalaan 84

ten noorden JL84

oksel Kolbaanweg-O. Nijkerkerw.

6.1.4 Realisatie aantal woningen

Huidige natuurwaarde - F. Kortlanglaan 100-102 - F. Kortlanglaan 152 - Julianalaan 100 - O. Nijkerkerweg 108	Matig – bemest grasland, ligt tussen woning en bedrijf Matig-Redelijk: bemest grasland, foerageergebied Gewone dwergvleermuis, Laatvlieger en mogelijk Steenuil, randen goed broedgebied vogels, Matig: cultuurlandschap Matig-Redelijk: houtwallen en oude schuren – broedgebied vogels en foerageergebied vleemuizen
Potentiële natuurwaarde - F. Kortlanglaan 100-102 - F. Kortlanglaan 152 - Julianalaan 100 - O. Nijkerkerweg 108	Matig – wonen en tuinen Matig-Redelijk: goed broedgebied vogels en jachtgebied vleermuizen. Mogelijk verblijfplaatsen vleermuis – in stand houden houtwallen en randen Matig: erf en tuinen Matig-Redelijk: behoud/versterken randen en houtwallen
Aandachtspunten	Huismus en Steenuil Gewone dwergvleermuis en Laatvlieger

Binnen het plan is het de bedoeling een beperkt aantal extra woningen mogelijk te maken. Het betreft een aantal woningen rond F. Kortlanglaan 152, O. Nijkerkerweg 114 en 147, Julianalaan 100 en F. Kortlanglaan 100/102. Het betreft locaties op de plaats van bestaande woningen of noodwoningen. Alleen F. Kortlanglaan 100-102 betreft grasland en een open plaats tussen bestaande woningen. Bij de sloop van opstallen dient rekening te worden gehouden met aanwezige broedvogels en vleermuizen. Nesten van de Huismus zijn jaarrond beschermd. Indien aanwezig moet ruim voor de sloop vervangende nestruimte zijn gerealiseerd.



F. Kortlanglaan 100-102

De Steenuil is bij de bezoeken niet in het gebied aangetroffen, maar het lijkt waarschijnlijk dat een deel van het plangebied tot het foerageergebied behoort. Ook is het gebied geschikt als broedgebied. Het verdient aanbeveling bij de herinrichting rekening te houden met de biotoopeisen van deze soort. Overigens is ook de Kerkuil bekend uit de wijdere omgeving. De voorgestane groene inrichting kan ook voor deze soort gunstig zijn. Het verdient aanbeveling een nader

onderzoek naar randvoorwaarden en biotoeisen deze soorten te doen en bezien of er binnen de plankaders ruimte is voor (her)vestiging.

Overal in het gebied zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen aangetroffen en op sommige plaatsen Laatvliegers. Beide soorten kunnen gebouwen benutten als verblijfplaats (zomer, winter, kraamplaats, paarplaats). Voordat eventuele sloop plaats vindt van bebouwing dient onderzoek plaats te vinden naar de aanwezigheid van vleermuizen. Indien aangetroffen dienen maatregelen te worden getroffen. Voor de vleermuizen en ook voor andere soorten is de periode oktober-maart de beste periode om gebouwen te slopen. Wel moet dan vast staan dat er geen winterverblijfplaats aanwezig is. Het inventariseren in de periode tussen juli en september kan aanwijzingen geven over zomerverblijfplaatsen en paarplaatsen (vleermuisprotocol). Samen met een gebouwinventarisatie is dan een advies te geven over de kans op aanwezigheid van een winterverblijfplaats en kunnen deze zo nodig daarvoor ongeschikt worden gemaakt.

6.1.5 Uitbreiden of wijzigen bedrijfsactiviteiten

Huidige natuurwaarde - O. Nijkerkerweg 108 - F. Kortlanglaan 112-116	Redelijk – oude schuren, veel groen en groene randen - broedgebied vogels en foerageergebied vleermuizen Laag: geheel geasfalteerd bedrijventerrein met opstallen
Potentiële natuurwaarde - O. Nijkerkerweg 108 - F. Kortlanglaan 112-116	Redelijk – mits behoud groene randen en verbindingen omgeving Laag-matig: door aanleg groenstrook langs zuidwestgrens is lichte verbetering t.o.v. bestaande situatie mogelijk (vogels, vliegrouete vleermuizen).
Aandachtspunten	FK112: aanleg groenstrook: voorkeur voor functioneel groen. Geen nootdragende vegetatie ivm wering knaagdieren van bedrijfsterrein.



F. Kortlanglaan 112



O. Nijkerkerweg 108

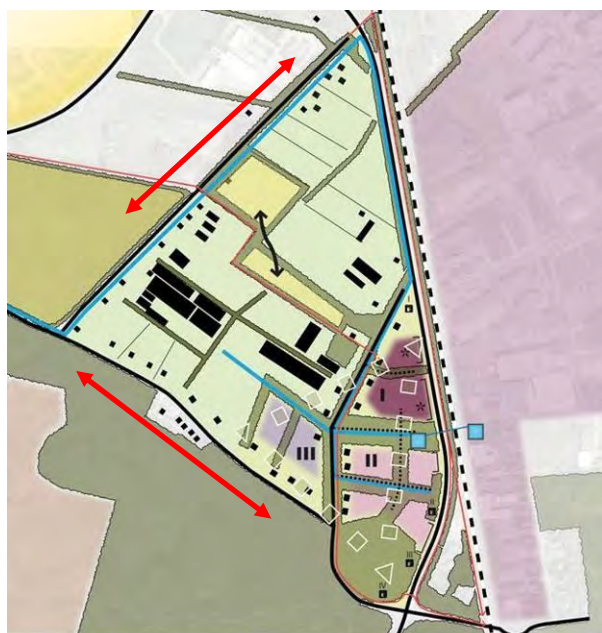
Op
Oud

e Nijkerkerweg 108 is het voornemen nieuwe stallen, schuren en woningen te realiseren. Ook hier is verwijdering van bestaande (oude) opstallen noodzakelijk. Hiervoor geldt hetzelfde als genoemd onder 6.1.4.

Voor de F. Kortlanglaan 112 is het de bedoeling de bestaande oude loods te slopen en een tweetal nieuwe loodsen te realiseren op het bestaande geasfalteerde terrein. Langs de zuidwestrand komt een 5m brede groenstrook. Het betreft een gecertificeerde kippenslachterij, waarbij één van de aspecten bestrijding van plaagdieren betreft (bijv. muizen en ratten). Daarbij past geen groenstrook welke deze soorten aantrekt. Daarom zal worden gekozen voor functioneel groen en soorten zonder noten. Hiervan kunnen wel vogels profiteren en mogelijk vleermuizen door het gebruik als vliegrouete. Het verdient aanbeveling indien mogelijk aan te sluiten bij bestaande groenstroken of randen.

7 Ecologische kansen

Afhankelijk van de invulling van het plan kan de structuur van het gebied in meer of mindere mate bijdragen aan de natuurwaarde en ondersteuning van de EHS. Met name het behoud en versterking van de groene verbinding van de F. Kortlanglaan met de Groene Zoom. Ook de bosrand met de Julianalaan geeft een verbindingzone met het gebied van Veldwijk. Beide lijnstructuren zijn gunstig als route voor vleermuizen. Vanuit de ecologie verdient het aanbeveling te bevorderen dat realisatie van deze zones ook daadwerkelijk plaats vindt.



In het plan zijn nu diverse groene lijnelementen ingetekend. Een aantal hiervan heeft geen aansluiting op een volgend groen lijnelement. Het verdient aanbeveling te zoeken naar mogelijkheden zoveel mogelijk doorgaande groenstroken te creëren, wat gunstig is voor bijv. vliegroutes en foeragerende vleermuizen, maar ook voor allerlei andere diersoorten.

Door rekening te houden met het type verlichting en het aantal lichtpunten is voor vleermuizen een gunstige omgeving te creëren. Bij het realiseren van een waterberging is aan te bevelen een plan op te stellen voor inpassing in het landschap en het creëren van aantrekkelijke randen met struiken en bomen.

De Steenuil is bij de bezoeken niet in het gebied aangetroffen, maar het lijkt waarschijnlijk dat een deel van het plangebied tot het foerageergebied behoort. Ook is het gebied geschikt als broedgebied. Het verdient aanbeveling bij de herinrichting rekening te houden met de biotoopeisen van deze soort. Overigens is ook de Kerkuil bekend uit de wijdere omgeving. De voorgestane groene inrichting kan ook voor deze soort gunstig zijn. Het verdient aanbeveling een nader onderzoek naar randvoorwaarden en biotoopeisen deze soorten te doen en bezien of er binnen de plankaders ruimte is voor (her)vestiging.

Bij nieuwbouw zijn tegen lage kosten vrij eenvoudig voorzieningen te treffen waar soorten mee zijn geholpen. Te denken valt aan dakpannen voor de gierzwaluw, vides voor de huismus, een steenuilenkast, opening in de nok van een schuur en een nestkast voor de Kerkuil en voorzieningen voor vleermuizen (spouwvoorziening of kasten). Advies is om de mogelijkheden en kansen als optie aan de initiatiefnemers van plannen mee te geven.



8 Conclusies en aanbevelingen

8.1 Algemeen

Verschillende soorten planten en dieren worden beschermd in de Flora- en faunawet. Ten behoeve hiervan zijn, op basis van de Vogel- en Habitatrichtlijn, speciale beschermingsgebieden aangewezen. Een ruimtelijke ontwikkeling is alleen mogelijk als duidelijk is dat geen van de beschermde dieren wordt verontrust, dat de nesten, hopen of andere verblijfsplaatsen niet worden vernield, beschadigd of verstoord en dat planten niet worden verwijderd van hun groeiplaats.

Adviesbureau Groenewold Milieu & Natuur heeft in opdracht van de gemeente Ermelo een natuurtoets uitgevoerd voor de voorgenomen herziening van de bestemmingsplan De Driehoek.

8.2 Flora- en Faunawet

Het bestemmingsplan is deels conserverend en voorziet deels in nieuwe ontwikkelingen. Deze kunnen deels positief deels negatief uitpakken voor de aanwezige flora en fauna. Met name de groenzones/houtwallen welke beogen de diverse deelgebieden incl. bosgebieden met elkaar te verbinden zijn gunstig. Ook de aanleg van een waterberging geeft ontwikkelingsmogelijkheden. Maar er zijn binnen het plangebied ook ontwikkelingen mogelijk die negatieve gevolgen kunnen hebben voor aanwezige soorten, zoals de aanleg van een tankstation en vrachtwagenparkeerplaats.

In het plangebied zijn jaarrond beschermde soorten aanwezig, bijvoorbeeld de Huismus. De Eekhoorn is een bewoner van het gebied. De Gewone dwergvleermuis is in het gehele plangebied foeragerend aangetroffen en de Laatvlieger op een aantal locaties. Ingeval voor een ontwikkeling bebouwing wordt gesloopt of grotere bomen worden gekapt is nader onderzoek noodzakelijk naar verblijfplaatsen en/of de aanwezigheid van en gevolgen voor deze soorten. Als er verblijfplaatsen aanwezig zijn dient door een ter zake deskundige onderzoek plaats te vinden of mitigerende en/of compenserende maatregelen mogelijk en uitvoerbaar zijn. Uitstel van de actie tot een gunstig moment kan ook een maatregel zijn.

Als er nesten van de Huismus verdwijnen door realisatie van de plannen is het aanbieden van vervangende nestruimte als mitigerende maatregel noodzakelijk. Te denken valt aan alternatieve nestgelegenheden in of aan de nieuw te bouwen bedrijfspanden. Dit kan afhankelijk van het type bouw vrij eenvoudig door middel van het plaatsen van speciale mussenpannen of mussenflats (nestkasten).

Voor vleermuizen is de beste tijd voor sloop of kap direct ná de overwinteringsperiode (half maart tot en met april) of net vóór de overwinteringsperiode (september- half november). In combinatie met het broedseizoen is dan de periode vóór de overwintering het meest geschikt.

Door het uitvoeren van bovenstaande maatregelen wordt de functionaliteit van deze beschermde vaste rust- en verblijfplaatsen gegarandeerd en vindt geen overtreding plaats van de verbodsbepalingen van art. 11 Flora- en Faunawet.



8.3 Natuurbeschermingswet en EHS

Het plangebied ligt op 840 resp. 1.875m van de Natura2000 gebieden Veluwe en Veluwerandmeren. Geen van deze relevante habitats en soorten zijn in het plangebied aangetroffen of te verwachten. Gezien de biotoopeisen van de relevante soorten in relatie tot het plangebied en de huidige terreingesteldheid zijn hier ook geen voortplantings-, foerageer-, overwintering- of (vaste) rustplaatsen te verwachten. De beoogde ingrepen hebben daarmee geen effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van de aangewezen habitattypen, Habitatrichtlijnsoorten en Vogelrichtlijnsoorten. Realisatie brengt de instandhoudingsdoelstellingen van de Veluwe en de Veluwerandmeren niet in gevaar. Er is geen sprake van externe werking. Door het realiseren van de meeste gewenste ontwikkelingen in het vast te stellen BP worden geen van de wezenlijke kenmerken en waarden van de EHS negatief beïnvloed. Het creëren van doorlopende groene verbindingzones is wel gunstig voor diverse soortgroepen (bijv. vleermuizen), zeker als aansluiting is te vinden bij andere verbindingzones, zoals de Groene Zoom.

Nader onderzoek en het aanvragen van een Nb vergunning is niet nodig.

8.4 Voorbehoud en zorgplicht

De voorliggende natuurtoets is gebaseerd op inventarisatiegegevens van derden, literatuuronderzoek en een verkennende terreinbezoeken. Om de risico's op verstoring van beschermde soorten op het werkterrein te minimaliseren, wordt aanbevolen om voorafgaand aan de werkzaamheden het terrein te controleren op de aanwezigheid van beschermde soorten.

Voor alle beschermde soorten, dus ook voor de soorten die zijn vrijgesteld van de onthefingsplicht, geldt wel een zogenaamde 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en faunawet).

Deze zorgplicht houdt in dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken. Hierbij gaat het bijvoorbeeld om het voorkómen van verontrusting of verstoring in de kwetsbare perioden zoals de broed-/voortplantingstijd en de periode van afhankelijkheid van de jongen.

De kwetsbare perioden voor de verschillende soortgroepen zijn niet allen gelijk. Als 'veilige' periode voor alle groepen geldt in het algemeen de periode van half augustus tot half november, de periode waarin de voortplantingstijd achter de rug is en dieren als vleermuizen, overige zoogdieren en amfibieën nog niet in winterslaap zijn. Indien een plangebied in die periode bouwrijp wordt gemaakt, geeft realisatie gedurende het winterseizoen en het daarop volgende voorjaar meestal geen problemen. Vaak is het voldoende rekening te houden met de broedtijd (15 maart-15 juli). Voor de Huismus dient rekening te worden gehouden met het feit dat de soort tot augustus jongen kan hebben.

Als bekend is dat werkzaamheden moeten worden uitgevoerd binnen de kwetsbare perioden van de soorten, is het zaak ervoor te zorgen dat het gebied tegen die tijd ongeschikt is als leefgebied voor die soorten. Zo kan bijvoorbeeld vegetatie gedurende het groeiseizoen kort gemaaid worden, of kunnen bomen buiten het broedseizoen worden gekapt, zodat er geen vogels gaan broeden.



Indien tijdens de uitvoering van de werkzaamheden beschermde soorten worden waargenomen dienen maatregelen te worden genomen om schade aan deze individuen zo veel mogelijk te voorkomen (bijvoorbeeld wegvangen en verplaatsen).

Bij het aantoonbaar uitvoeren van werkzaamheden volgens de 'Gedragscode Flora- en Faunawet voor de bouw en ontwikkelsector' hoeft geen vrijstelling te worden aangevraagd bij de aanwezigheid van vogels of soorten uit Tabel 2 van de Flora- en Faunawet.



9 Aanbevelingen

1. Uitvoering van werkzaamheden laten plaatsvinden buiten de broedperiode (15 maart-15 augustus). Overigens mogen eventuele vroege of late legfels niet worden verstoord.
2. Bij uitvoering van de werkzaamheden altijd invulling geven aan de algemene 'algemene zorgplicht' (art. 2 Flora- en Faunawet), wat inhoudt dat de initiatiefnemer passende maatregelen neemt om schade aan beschermde soorten te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.
3. Bij de eventuele sloop van gebouwen of de kap van grotere bomen nader onderzoek doen naar de aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen, vogels en eekhoorns. Als beschermde soorten aanwezig zijn moet eerst blijken dat deze geen negatieve gevolgen van uitvoering van het plan ondervinden. Anders moeten eerst mitigerende of compenserende maatregelen uitgevoerd zijn. Voor de vleermuizen en ook voor andere soorten is de periode oktober-maart de beste periode om gebouwen te slopen. Wel moet dan vast staan dat er geen winterverblijfplaats aanwezig is. Het inventariseren in de periode tussen juli en september kan aanwijzingen geven over zomerverblijfplaatsen en paarplaatsen (vleermuisprotocol). Samen met een gebouwinventarisatie is dan een advies te geven over de kans op aanwezigheid van een winterverblijfplaats en kunnen deze zo nodig daarvoor ongeschikt worden gemaakt.
4. Door het uitvoeren van bovenbedoelde maatregelen, wordt voorkomen dat er verbodsbepalingen genoemd in artikel 11 van de Flora- en faunawet worden overtreden. Een ontheffing is dan ook niet nodig.
5. Bij invulling/realisatie van specifieke onderdelen van het plan de aanbevelingen volgen zoals omschreven in de hoofdstukken 6 en 7 van dit rapport.
 - Versterking groene randen F. Kortlanglaan en Julianalaan een aansluiten op de Groene Zoom.
 - Groene lijnelementen zoveel mogelijk op andere elementen laten aansluiten tot doorgaande verbindingen.
 - Straatverlichting zoveel mogelijk beperken en naar beneden richten om rekening te houden met vleermuizen
 - Bij het realiseren van een waterberging een plan op stellen voor inpassing in het landschap en het creëren van aantrekkelijke randen met struiken en bomen.
 - Bij de herinrichting van het gebied een nader onderzoek naar randvoorwaarden en biotoopeisen van Steenuil en Kerkuil en bezien of er binnen de plankaders ruimte is voor (her)vestiging van deze soorten.
 - Initiatiefnemers van plannen actief wijzen op de mogelijkheden en kansen om met kleine en goedkope maatregelen de omstandigheden voor diverse soortgroepen te verbeteren. Te denken valt aan dakpannen voor de gierzwaluw, vides voor de huismus, een steenuilenkast, opening in de nok van een schuur en een nestkast voor de Kerkuil en voorzieningen voor vleermuizen (spouwvoorziening of kasten).
 - Overal in het gebied zijn foeragerende Gewone dwergvleermuizen aangetroffen en op sommige plaatsen Laatvliegers. Beide soorten kunnen gebouwen benutten als verblijfplaats (zomer, winter, kraamplaats, paarplaats).



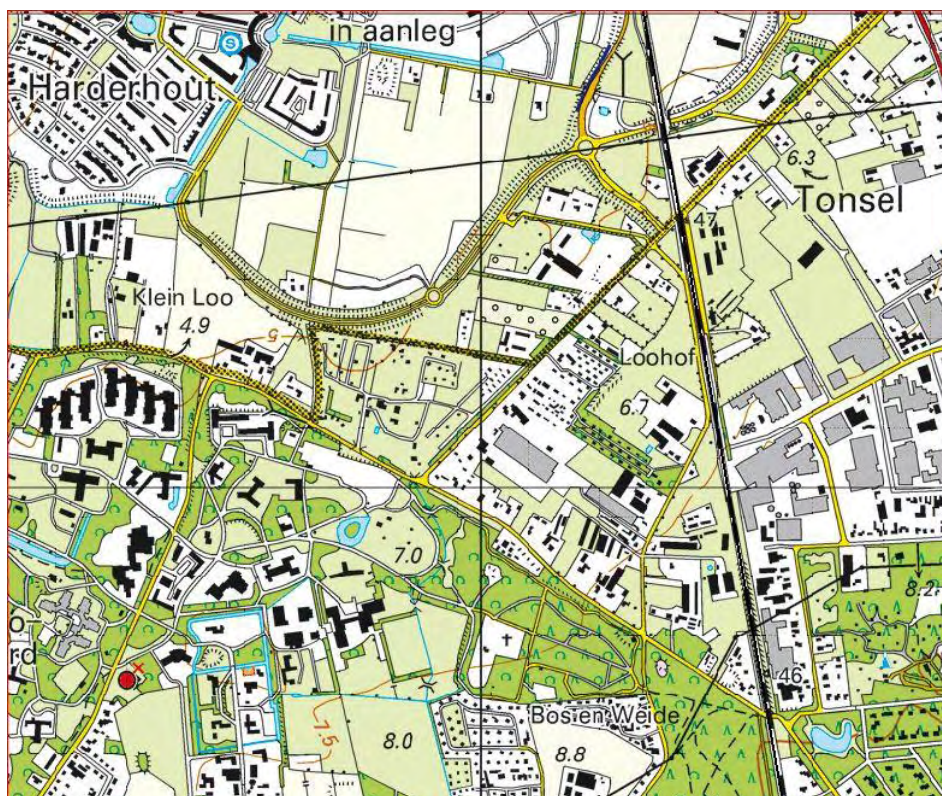
10 Literatuur

- Arcadis 2006, Gedragscode Flora- en Faunawet voor de bouw- en ontwikkelingssector.
- Bezzel, E. 1985. Birdlife in intensively used rural and urban environments. *Ornis Fennica* 62:90-95
- Broekhuizen, S., B. Hoekstra, V. Van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen, 1992. Atlas van de Nederlandse Zoogdieren. Stichting Uitgeverij Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, 3de herziene druk.
- Ecogroen advies, 2010, Aanvullend natuuronderzoek ontsluitingsweg Ermelo
- Groenewold, A.W., 2011, Natuurtoets bestemmingsplan aanleg fietspad Julianalaan Ermelo
- Groenewold, A.W., 2011, Natuurtoets bestemmingsplan Veldzicht Noord Ermelo 4e fase.
- Groenewold, A.W., 2011, Nader onderzoek Steenuilen t.b.v. bestemmingsplan Veldzicht Noord Ermelo 4e fase
- Groenewold, A.W., 2012, Natuurtoets bestemmingsplan Realisatie tankstation Julianalaan Ermelo
- Janssen, J.A.M. en Schaminée, J.H.J., 2008: Soorten van de habitatrictlijn
- Lange, R., P.Twisk, A. van Winden & A. van Diepenbeek, 1994. Zoogdieren van West-Europa. Stichting Uitgeverij KNNV en VZZ i.s.m. Vereniging Natuurmonumenten.
- Limpens, H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- LNV, 1993. Structuurschema Groene Ruimte: het landelijk gebied de moeite waard. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2004. Besluit Rode lijsten flora en fauna. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005a. Buiten aan het werk? Houd tijdig rekening met beschermde dieren en planten! Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005b. Algemene Handreiking Natuurbeschermingswet 1998. Ministerie van LNV, Den Haag.
- LNV, 2005c. Checklist gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998
- Mertens, 2005: Het voorkomen van vleermuizen in Veldzicht-Noord te Ermelo
- www.Natuurloket.nl
- www.RAVON.nl
- <http://www.synbiosys.alterra.nl/natura2000>
- www.waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland)
- <http://geodata2.prv.gelderland.nl/>
- <http://www.vleermuis.net>
- Regiebureau Natura2000, Naslagwerk Natura 2000
- Zoon, 2004: Flora en Fauna van Veldzicht-noord
- Zoon, 2005: Dassen in de Groene Zoom, Voorkomen en terreingebruik van dassen
- Zoon, 2006. Natuuronderzoek ontsluiting bedrijventerrein Veldzicht-Noord te Ermelo
- Zoon, 2007. Natuurwaarden bestemmingsplan Midden-West (Ermelo) versie 2, aug.

Bijlagen:

1. Overzicht plangebied
2. Kaart waarnemingen vleermuizen
3. Foto's plangebied
4. Wettelijk kader

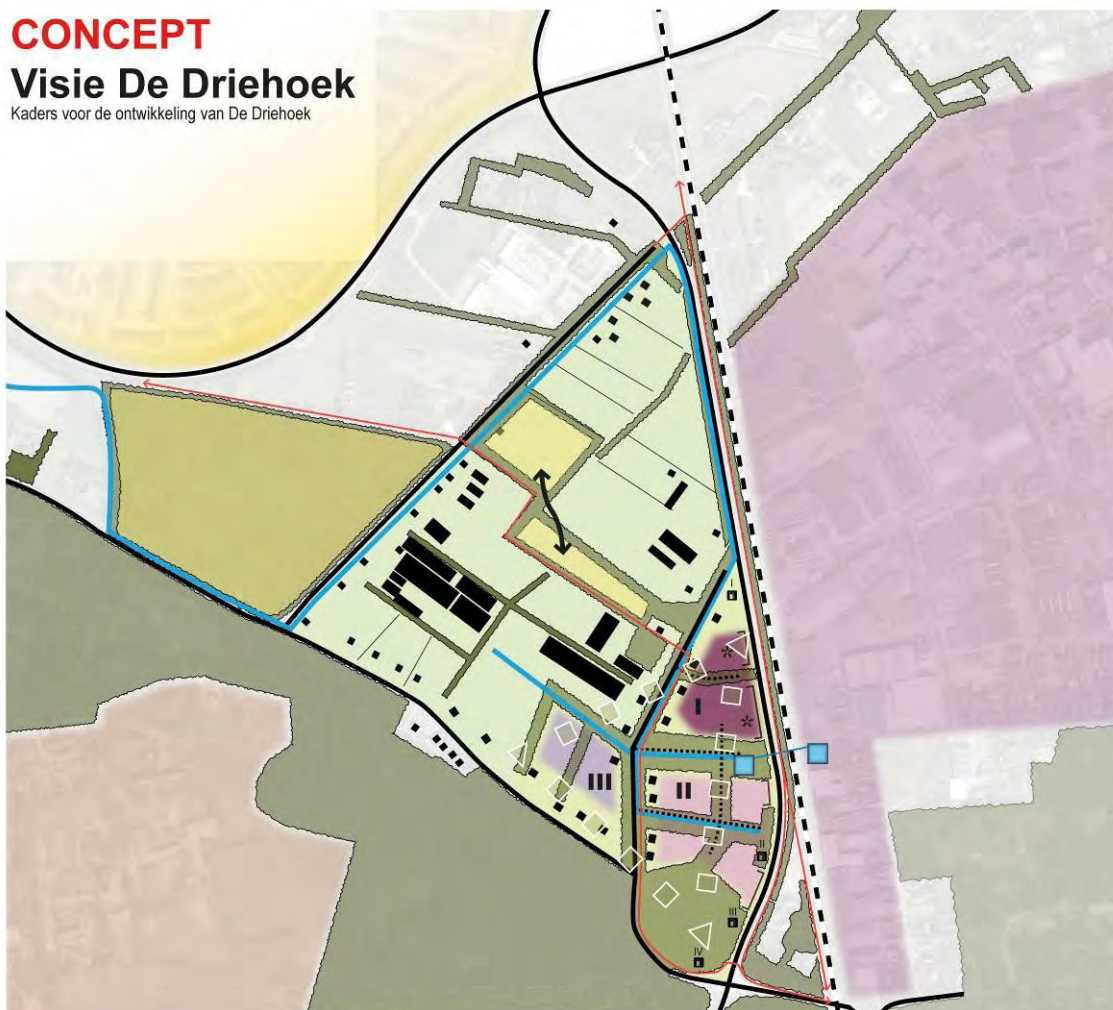
Bijlage 1: Overzicht situatie



CONCEPT

Visie De Driehoek

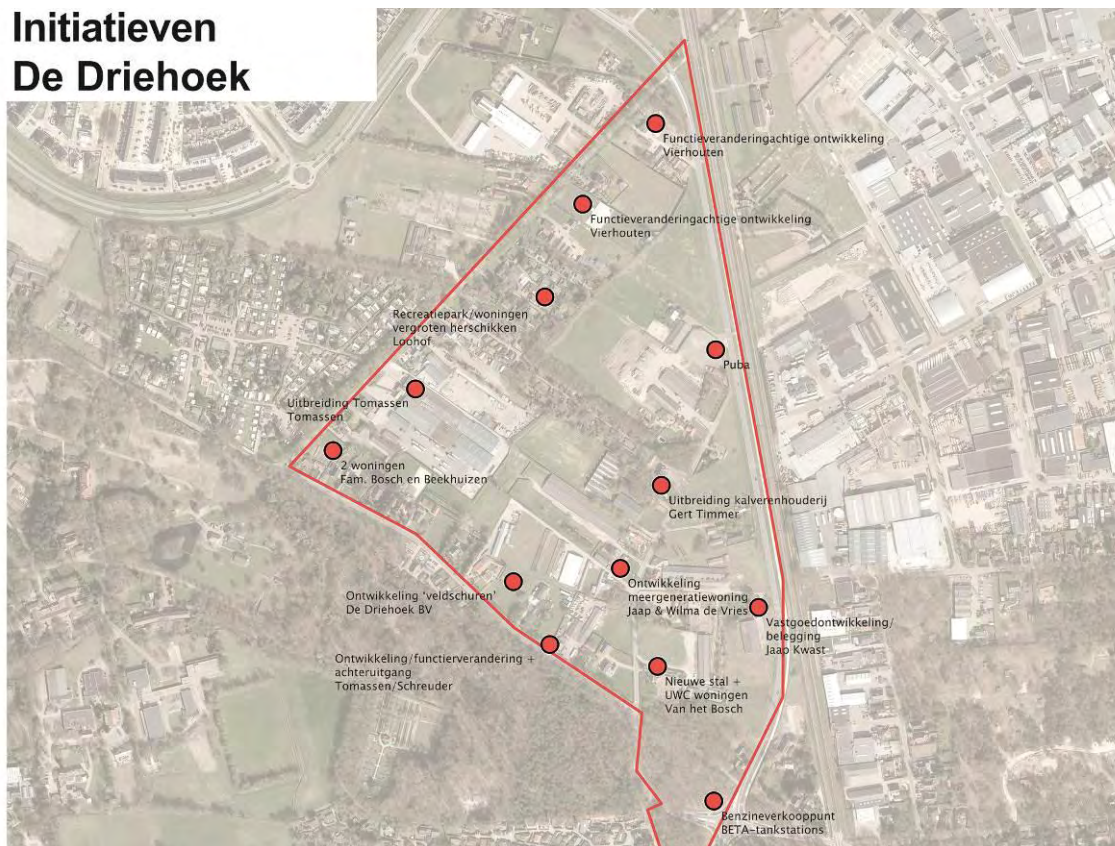
Kaders voor de ontwikkeling van De Driehoek



LEGENDA

Landschappelijke kaders	Nieuwe infrastructuur en beleid
Klein werklandgoed	Hoge beeldkwaliteit
Boskamer	Nieuwe weg
Veldschuur	Nieuwe fietspaden
Fysieke structuren	Waterstructuur
Bebouwing	Watergangen
Wegen	Zoeklocatie's benzineverkooppunt
Spoorweg	Zichtlocatie
Groen en bos	Kleine Driehoek
	Ontwikkeling camping

Initiatieven De Driehoek



Ligging plangebied t.o.v. Natura2000 en EHS



Overzicht ligging bedrijven plangebied 2013 (bron provincie Gelderland)



Bijlage 2

Kaart waarnemingen vleermuizen



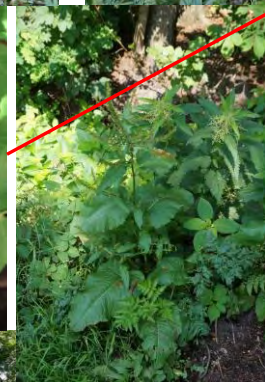
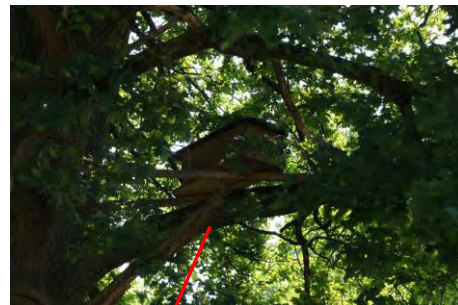
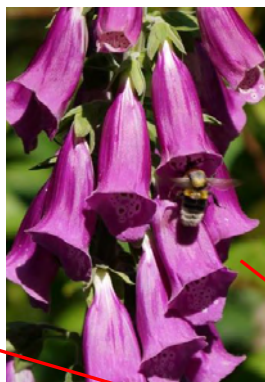


Bijlage 3

Foto's plangebied



BP De Driehoek Ermelo – juni 2013





Bijlage 4

Wettelijk kader





Samenvatting Natuurwetgeving

Inleiding

In deze bijlage worden in het kort het wettelijk kader en de toepassing op ruimtelijke ingrepen en beheer beschreven. Het geeft aan hoe de wettelijke toetsingskaders bij het opstellen van ecologische beoordelingen zijn toegepast. De bescherming van natuur in Nederland is vastgelegd in Europese en nationale wet- en regelgeving, waarin een onderscheid wordt gemaakt tussen soortenbescherming en gebiedsbescherming. De soortenbescherming is in Nederland verankerd in de Flora- en faunawet, de gebiedsbescherming in de Natuurbeschermingswet 1998. Tevens wordt kort ingegaan op de betekenis van Rode lijsten en de Ecologische Hoofdstructuur bij ecologische toetsingen.

Flora- en faunawet¹

Het doel van de Flora- en faunawet is het instandhouden en beschermen van in het wild voorkomende planten- en diersoorten. De Flora- en faunawet kent zowel een zorgplicht als verbodsbepalingen. De zorgplicht geldt te allen tijde voor alle in het wild levende dieren en planten en hun leefomgeving, voor iedereen en in alle gevallen. De verbodsbepalingen zijn gebaseerd op het 'nee, tenzij' principe. Dat betekent dat alle schadelijke handelingen ten aanzien van beschermde planten- en diersoorten in principe verboden zijn (zie kader).

Verbodsbepalingen in de Flora- en faunawet (verkort)

Artikel 8:	Het plukken, verzamelen, afsnijden, vernielen, beschadigen, ontwortelen of op een andere manier van de groeiplaats verwijderen van beschermde planten.	andere
Artikel 9:	Het doden, verwonden, vangen of bemachtigen of met het oog daarop opsporen van beschermde dieren.	
Artikel 10:	Het opzettelijk verontrusten van beschermde dieren.	
Artikel 11:	Het beschadigen, vernielen, uithalen, wegnemen of verstoren van nesten, hopen of voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde dieren.	andere
Artikel 12:	Het zoeken, beschadigen of uit het nest halen van eieren van beschermde dieren.	
Artikel 13:	Het vervoeren en onder zich hebben (in verband met verplaatsen) van beschermde en dieren.	planten

Artikel 75 bepaalt dat vrijstellingen en ontheffingen van deze verbodsbepalingen kunnen worden verleend. Het toetsingskader is begin 2005 gewijzigd door middel van een Algemene Maatregel van Bestuur, doorgaans aangeduid als de AMvB artikel 75. Er gelden verschillende regels voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ingrepen en die in het kader van bestendig gebruik en beheer.

Er bestaan drie beschermingsregimes corresponderend met drie verschillende groepen beschermde soorten, opgenomen in drie bijbehorende tabellen in de LNV- brochure.

Tabel 1. De algemene beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor ruimtelijke ingrepen en bestendig gebruik en beheer. Ontheffing ten behoeve van andere activiteiten kan worden verleend, mits de gunstige staat van instandhouding niet in het geding is ('lichte toetsing').

Tabel 2. De overige beschermde soorten

Voor deze soorten geldt een vrijstelling voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en van bestendig gebruik en beheer, als op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode wordt gewerkt. Anders is ontheffing noodzakelijk, na lichte toetsing.

Tabel 3. De strikt beschermde soorten

Dit zijn alle vogelsoorten en verder de planten- en diersoorten vermeld in Bijlage 4 van de Habitatrichtlijn of in Bijlage 1 van de AMvB artikel 75. Voor bestendig gebruik en beheer geldt ook voor deze soorten een vrijstelling, mits men werkt op basis van een door de minister van LNV goedgekeurde gedragscode. Voor verstoring (met wezenlijke invloed) van deze soorten kan geen vrijstelling of ontheffing worden verkregen. Voor ruimtelijke ingrepen is altijd een ontheffing op grond van artikel 75 van de Flora- en faunawet noodzakelijk. Deze kan worden verleend na een uitgebreide toetsing.

De uitgebreide toetsing houdt in dat ontheffing alleen kan worden verleend als:

1. Er geen afbreuk wordt gedaan aan de gunstige staat van instandhouding van de soort;
2. Er geen andere bevredigende oplossing voorhanden is;
3. Er sprake is van een in de wet genoemde reden van openbaar belang;
4. Er zorgvuldig wordt gehandeld.

¹ Deze paragraaf is in belangrijke mate ontleend aan de brochure 'Buiten aan het werk?' (LNV, 2005a).



Bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud in de bosbouw en landbouw en uitvoering in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling worden genoemd als openbaar belang. Zorgvuldig handelen betekent het actief optreden om alle mogelijke schade aan een soort te voorkomen, zodanig dat geen wezenlijke negatieve invloed op de relevante populatie van de soort optreedt. Mitigatie (het vermijden of verzachten van negatieve effecten) en compensatie (het aanbieden van vervangend leefgebied) kunnen deel uitmaken van het zorgvuldig handelen.

Samenvatting toetsingskader Flora- en faunawet

Het toetsingskader van de Flora- en faunawet voor werkzaamheden in het kader van ruimtelijke ontwikkeling en inrichting en bestendig gebruik en beheer luidt dus:

1. Komen er soorten uit Tabel 1 voor? Hiervoor geldt een vrijstelling. Alleen de zorgplicht is van toepassing.
2. Komen er soorten uit Tabel 2 voor? Dan geldt een vrijstelling (mits gedragscode) of moet ontheffing worden aangevraagd (lichte toetsing).
3. Komen er soorten uit Tabel 3 voor? Er geldt een vrijstelling voor bestendig gebruik en beheer (mits gedragscode; niet voor art. 10). In overige gevallen is altijd ontheffing nodig (uitgebreide toetsing).

Natuurbeschermingswet 1998²

De Natuurbeschermingswet 1998 (kortweg: Nbwet) vormt de invulling van de gebiedsbescherming van de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn en heeft als doel het beschermen en instandhouding van bijzondere gebieden in Nederland. De Nbwet kent verschillende soorten beschermde gebieden. De belangrijkste zijn de Natura 2000-gebieden (oftewel Vogel- en Habitatrichtlijngebieden oftewel Speciale Beschermingszones) en de beschermde natuurmonumenten. De aanwijzingsbesluiten van deze gebieden bevatten een kaart en een toelichting, waarin de instandhoudingdoelstellingen staan verwoord (zie www.minlnv.nl).

Voor Natura 2000-gebieden dient een beheersplan te worden opgesteld. Daarin staat o.a. welke maatregelen nodig zijn om de natuurdoelen te halen en welk (bestaand en toekomstig) gebruik al dan niet vergunningplichtig is.

Projecten en handelingen, die negatieve effecten op Natura 2000-gebieden kunnen hebben en die niet nodig zijn voor of verband houden met het beheer, zijn verboden. Hiervoor kan door het bevoegd gezag (meestal Gedeputeerde Staten, soms de minister van LNV) vergunning worden verleend op grond van artikel 19d. Voor plannen (bij voorbeeld bestemmingsplannen, streekplannen, waterhuishoudingplannen) geldt dat goedkeuring van het bevoegd gezag op grond van artikel 19j nodig is. Ook activiteiten buiten het Natura 2000-gebied kunnen vergunningplichtig zijn als er negatieve effecten door 'externe werking' kunnen optreden. De vergunning of goedkeuring kan pas worden afgegeven nadat een 'habitattoets' het bevoegd gezag de zekerheid heeft gegeven dat het gebied niet wordt aangetast.

Habitattoets

In de 'oriëntatiefase' – voorheen ook wel 'voortoets' genoemd – wordt onderzocht of een plan, project of handeling (kortweg: 'activiteit'), gelet op de instandhoudingsdoelstellingen, mogelijk schadelijke gevolgen heeft voor een Natura 2000-gebied en zo ja of deze gevolgen significant kunnen zijn. De gevolgen moeten worden beoordeeld in samenhang met die van andere plannen en projecten ('cumulatieve effecten'). Als er geen effecten zijn, is de kous daarmee af. Als de effecten klein zijn, volgt een verslechterings- en verstoringstoets'. Bij mogelijke significante effecten volgt een 'passende beoordeling'.

In de verslechterings- en verstoringstoets worden de effecten gespecificeerd. Daarbij hoeft dan niet meer naar cumulatieve effecten te worden gekeken. Het bevoegd gezag beoordeelt of de effecten aanvaardbaar zijn of niet. Aan de vergunning kunnen beperkende voorwaarden worden verbonden (mitigatie en compensatie).

De passende beoordeling is veel uitgebreider. Op basis van de beste wetenschappelijke kennis dienen de effecten op de habitats en soorten te worden ingeschat, rekening houdende met cumulatieve effecten.

Als de passende beoordeling uitwijst dat er slechts beperkte effecten zijn, dan dient vergunning te worden aangevraagd, die wordt verleend indien de effecten aanvaardbaar worden geacht. Als er significante effecten zijn, dan mag vergunning alleen worden verleend als er voldaan is aan alle drie onderstaande ADC-criteria:

- Er zijn geen geschikte Alternatieven.
- Er is sprake van Dwingende redenen van groot openbaar belang, waaronder redenen van sociale en economische aard.
- Er is voorzien in exacte en tijdige Compensatie.

Als er sprake is van aantasting van een gebied dat is aangewezen ter bescherming van prioritair natuurlijk habitat of een prioritaire soort, dient eerst door de minister van LNV aan de Europese Commissie advies te worden gevraagd.

² Hierbij is gebruik gemaakt van de brochure 'Algemene handreiking natuurbeschermingswet 1998 (LNV, 2005b)



Bovendien is het aantal redenen van groot openbaar belang beperkt. Het toetsingskader voor beschermde natuurmonumenten is zeer vergelijkbaar, echter de procedure en de speelruimte van het bevoegd gezag wijken op enkele ondergeschikte punten af.

Zorgplicht

Artikel 19I legt aan iedereen een zorgplicht voor beschermde natuurgebieden op. Deze zorg houdt in ieder geval in dat ieder die weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat een handeling nadelige gevolgen heeft, verplicht is die handeling achterwege te laten of, als dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, eventuele gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken. De nadelige handelingen hebben betrekking op de instandhoudingsdoelen in het geval van een Natura 2000-gebied en op de wezenlijke kenmerken in het geval van een beschermd natuurmonument.

Rode lijsten

Rode lijsten zijn geen wettelijke instrumenten, maar zijn sturend voor beleid. Zij dienen om prioriteiten in middelen en maatregelen te kunnen bepalen. Bij het beoordelen van maatregelen en ingrepen kunnen de Rode lijsten echter wel een belangrijke rol spelen. Er zijn nu landelijke Rode lijsten vastgesteld voor paddenstoelen, korstmossen, mossen, vaatplanten, platwormen, land- en zoetwaterweekdieren, bijen, dagvlinders, haften, kokerjuffers, libellen, sprinkhanen en krekels, steenvliegen, vissen, amfibieën, reptielen, zoogdieren en vogels (LNV 2004). Een aantal provincies heeft aanvullende provinciale Rode lijsten opgesteld.

Van soorten op de Rode lijst moet worden aangenomen dat negatieve effecten van ingrepen de gunstige staat van instandhouding relatief gemakkelijk in gevaar brengen. Waar het beschermde soorten betreft zal er dus extra aandacht aan mitigatie en compensatie moeten worden besteed. Bij niet-beschermde soorten of soortgroepen kunnen op grond van de zorgplicht extra maatregelen worden gevergd. Bij een aantal soortgroepen gaat het echter om tientallen of honderden moeilijk vast te stellen soorten, waardoor de waarde voor praktische toepassingen vaak beperkt is.

Ecologische Hoofdstructuur

Het Rijk heeft de ontwikkeling van gebiedenbeleid vastgelegd in een aantal documenten, waarvan de Planologische Kernbeslissing (PKB) Structuurschema Groene Ruimte (LNV, 1993) de belangrijkste maatregelen bevat van het nationaal ruimtelijk beleid voor onder meer natuur en landschap. Onderdeel hiervan is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), die bestaat uit een samenhangend netwerk van bestaande en nog te ontwikkelen natuurgebieden verbonden door verbindingzones. De begrenzing van de EHS is een provinciale taak. De Ecologische Hoofdstructuur is uitgewerkt in provinciale streekplannen. Ruimtelijke plannen van gemeenten moeten hieraan worden getoetst. De EHS is de afgelopen jaren in gebiedsplannen nader begrensd (vaak op perceelsniveau), waarbij per begrensde eenheid natuurdoeltypen zijn aangewezen.

In of in de nabijheid van beschermde natuurgebieden geldt het 'nee, tenzij'-regime. Nieuwe plannen, projecten of handelingen zijn niet toegestaan als zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied aantasten. Hiervan kan alleen worden afgeweken als er geen reële alternatieven zijn én er sprake is van redenen van groot openbaar belang. In dat geval moet de initiatiefnemer maatregelen treffen om de nadelige effecten weg te nemen of te ondervangen, en waar dat niet volstaat te compenseren door het realiseren van gelijkwaardige gebieden, liefst in of nabij het aangetaste gebied. Ook financiële compensatie is mogelijk.
